خبر

نامه مخالفت ۵۵ اقتصاددان با انحلال دانشکده اقتصاد شریف

● **شرق:** ۵۵نفر از اقتصاددانان کشور در نامه‌ای به روستاآزاد، رییس دانشگاه صنعتی‌شریف نامه‌ای سرگشاده نوشتند. در این نامه آمده است: «بنا بر خبر درج شده در برخی از جراید و رسانه‌های عمومی، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی‌شریف به دلایل یا عللی که به‌روشنی و صراحت اعلام نشده، در معرض انحلال قرار گرفته است. چنین تصمیم‌های شتاب‌زده و فاقدپشتوانه اندیشگی و سیاست‌گذاری منطقی بسیار خسارت‌بار و پرهزینه است. بدون شکل‌گیری حلقه‌ها و مکاتب فکری متعدد، انتظار هیچ پویایی در هیچ دانشی را نمی‌توان داشت. عجیب است، وزارت علوم که همه دانشگاه‌ها را برای برگزاری کرسی‌های نظریه‌پردازی بسیج کرده است و چه هزینه‌ها که در این راه نکرده است، چگونه است که یک دانشکده با بیش از یک‌دهه سابقه را که سرمایه ارزشمند علمی و فرهنگی جامعه محسوب می‌شود، بدون دلایل متقن تعطیل می‌کند. حال آن‌که تجربه روشن و قابل اتکای جهانی حاکی از وجود رشته‌های اقتصاد و مدیریت، درغالب دانشگاه‌های صنعتی معتبر در کشورهای مختلف است. ما امضاکنندگان این نامه به‌طور جد از همه کسانی که نقشی و تلاشی برای توقف فعالیت دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی‌شریف داشته‌اند و از همه کسانی که می‌توانند مانع اجرای این تصمیم غلط، نهادسوز و اندیشه‌ستیز شوند صمیمانه می‌خواهیم که برای توقف این تصمیم اقدامی جدی به عمل آورند.»

اسامی اقتصاددانان امضاکننده نامه: دکترتقی ابراهیمی‌سالاری دانشگاه فردوسی مشهد، دکترنعمت‌الله‌اکبری، دانشگاه اصفهان، دکترعلی‌اصغر بانویی، دانشگاه علامه‌طباطبایی، دکترلطفعلی بخشی، دانشگاه علامه‌طباطبایی (بازنشسته)، دکترحمیدرضا برادران‌شرکا، دانشگاه علامه‌طباطبایی (بازنشسته)، دکترحمید بهمن‌پور، دانشگاه علامه طباطبایی، جهان میرپیش‌بین، دانشگاه شهید چمران اهواز (بازنشسته)، دکترحسن تحصیلی، دانشگاه فردوسی مشهد، دکترمهدی تکیه، دانشگاه علامه طباطبایی، دکترمحمدمهدی جهرمی، دانشگاه علامه‌طباطبایی (بازنشسته)، مرتضی چینی‌چیان، دانشگاه علامه‌طباطبایی (بازنشسته)، دکترحمید حری، دانشگاه شهیدباهنر کرمان، دکترمحمود ختایی، دانشگاه علامه‌طباطبایی (بازنشسته)، دکتر جعفر خیرخواهان، پژوهشگر اقتصادی، دکترحسین راغفر، دانشگاه الزهرا، دکترمحسن رنانی، دانشگاه اصفهان، علی دینی‌ترکمانی، موسسه پژوهش‌های بازرگانی، دکترحمید دیهیم، دانشگاه تهران، دکترعبدالحسین ساسان، دانشگاه اصفهان (بازنشسته)، دکترمحمدستاری‌فر، دانشگاه علامه‌طباطبایی (بازنشسته)، دکتربهرام سحابی دانشگاه تربیت‌مدرس، محمدتقی سیدصدر، دانشگاه شهیدچمران اهواز (بازنشسته)، دکترعباس شاکری، دانشگاه علامه‌طباطبایی، دکترهوشنگ شجری، دانشگاه اصفهان (بازنشسته)، دکترسعید شیرکوند، دانشگاه تهران، دکتر مصطفی شریف، دانشگاه علامه‌طباطبایی، دکترمحمدحسین شریف‌زادگان، دانشگاه شهیدبهشتی، دکترحسین صادقی، دانشگاه تربیت‌مدرس، دکترعلی‌صادقی تهرانی، دانشگاه علامه‌طباطبایی (بازنشسته)، دکترحسن طایی، دانشگاه علامه طباطبایی، دکترعبداله‌طاهری، دانشگاه علامه‌طباطبایی (بازنشسته)، دکتررضاعاصی دانشگاه علامه‌طباطبایی (بازنشسته)، دکتر حسین عبده تبریزی، مدرس دانشگاه‌های مختلف، دکترعلی عرب‌مازاریزدی، دانشگاه علامه طباطبایی، دکترعباس عصاری، دانشگاه تربیت مدرس، دکتر وحیدفرزام، دانشگاه ولیعصر رفسنجان، دکتر عبدالرسول قاسمی، مدرس دانشگاه‌های مختلف، دکترعلی قنبری، دانشگاه تربیت مدرس، دکترزهرا کریمی، دانشگاه مازندران، محمدولی کیانمهر، دانشگاه علامه‌طباطبایی (بازنشسته)، دکتر وحیدمحمودی، دانشگاه تهران، دکتر سیدابوالقاسم مرتضوی، دانشگاه تربیت مدرس، بایزید مردوخی، پژوهشگر اقتصادی، سیدمحمدحسن مصطفوی، دانشگاه تربیت مدرس، دکتر سیدمهدی مصطفوی دانشگاه فردوسی مشهد، دکترفرشاد مومنی، دانشگاه علامه‌طباطبایی، دکتر محمدرضا معینی، پژوهشگر اقتصادی، دکتر احمد میدری، دانشگاه شهید چمران اهواز، حجت‌الله میرزایی، پژوهشگر اقتصادی، دکترعبدالعلی منصف، دانشگاه پیام‌نور، دکتر علیرضا ناصری، دانشگاه تربیت‌مدرس، دکتر بهروز هادی‌زنوزف، دانشگاه علامه‌طباطبایی (بازنشسته)، دکتر ابوالقاسم هاشمی، دانشگاه شهید بهشتی (بازنشسته)، دکتر محمدرضا یوسفی، دانشگاه مفید قم.

عکس: جاووش همایونی

دولت‌های نهم و دهم، یک پالایشگاه بنزین را هم کامل نکردند

ناکامی «نهضت پالایشگاه‌سازی»

شرق: نهضت پالایشگاه‌سازی یکی از شعارهای نفتی تیم احمدی‌نژاد در سال‌های اول روی کار آمدن بود. از این رو چندین طرح توسعه‌ای و بهبود کیفیت پالایشگاه‌های تولید بنزین کشور برنامه‌ریزی شد. با وجود گذشت هشت‌سال از به‌اصطلاح احیای نهضت پالایشگاه‌سازی هنوز حتی یک پالایشگاه جدید نفت در مدار بهره‌برداری قرار نگرفته است و حتی ساخت شش پالایشگاه جدید نفت و میعانات گازی هم متوقف شده است.

در ابتدای برنامه چهارم توسعه مطالعاتی به منظور ساخت هفت پالایشگاه جدید نفتی آغاز شد و مطابق با این مطالعات ساخت پالایشگاه‌های جدید نفت و میعانات گازی ستاره خلیج‌فارس، هرمز بندرعباس، پارس شیراز، کاسپین گلستان، آناهیتای کرمانشاه، شهریار تبریز و نفت سنگین خوزستان در دستور کار قرار گرفته است. یکی از پرسروصداترین این پروژه‌ها ستاره خلیج‌فارس بود که در سال ۸۵ کلنگ آن به زمین خورد و قرار بود طی پنج‌سال (۶۰ ماه) در سال ۹۰ به سرانجام برسد. به گفته ضیغمی، معاون پخش و پالایش وزارت نفت هم‌اکنون پیشرفت این پروژه در حد ۶۵درصد است. نعمت‌زاده، معاون پیشین وزارت نفت در گفت‌وگو با «شرق» از توقف فاز دوم توسعه پالایشگاه اصفهان و بندرعباس خبر داده بود. این در حالی است که روزی نیست که در خبرگزاری‌ها صحبت از خودکفا شدن در تولید بنزین و بی‌نیازی به واردات سخن گفته نشود. به‌تازگی نیز وزیر نفت سخن از صادرات بنزین را به میان آورده است. این در حالی است که به گفته نعمت‌زاده هم‌اکنون کشور به شیوه‌های مختلف بنزین وارد می‌کند و خودکفایی حتی با تولید بنزین از پتروشیمی‌ها صورت می‌پذیرد. وزیری‌هامانه، که در زمان شعار نهضت پالایشگاهی وزیر نفت بود چندی پیش به تسنیم درخصوص این پروژه گفته بود: «پروژه‌ای که سال ۹۰ باید به بهره‌برداری می‌رسید تنها ۵۰ و اندی درصد پیشرفت دارد که آن هم در بخش پالایشگاهی نیست و اصل موضوع هم همانجاست. تقریبا هم ماهی یک‌درصد پیشرفت دارد.» در واقع بنا به گفته وی و همچنین آمار آقای ضیغمی، تقریبا ۴۰ ماه دیگر باید منتظر بهره‌برداری این پالایشگاه بود. پروژه‌ای که قرار بود در سال ۹۰ به تولید برسد و هامانه در همان گفت‌وگو به نکته مهم دیگری اشاره کرده بود. وی گفته بود: «من در همان ابتدا که همزمان با دوران وزارتم بود به مقام معظم رهبری قول داده بودم که این پالایشگاه دو سال و نیمه تمام شود و اعتقاد من این است که اگر آن برنامه اجرا شده بود، قطعا این پروژه در مدت معین تمام می‌شد. به دلیل اینکه این پالایشگاه ۳۵میلیون‌لیتر بنزین تولید می‌کند، از نظر تولید بنزین خودکفا می‌شدیم. متاسفانه به‌رغم اینکه چهار سال از تاریخ شروع پروژه گذشته، نگذاشتند اجرا شود.»

این در حالی است که به گفته معاون وزیر نفت قرار بود در نیمه دوم سال ۹۲ فاز اول این پالایشگاه با تولید ۱۲میلیون‌تن به بهره‌برداری برسد. وی همچنین گفته بود که «ستاره خلیج‌فارس اگر به دولت دهم نرسید خب به دولت بعدی و یازدهم می‌رسد.»

همچنین این روزها در تبلیغات دولتی صحبت‌های فراوانی از تولید بنزین یورو ۴ می‌شود. این در حالی است که قرار بود در سال ۹۱ استاندارد بنزین تولیدی کشور به یورو ۴ ارتقا یابد. بر اساس این استاندارد باید میزان ناخالصی گوگرد در بنزین به کمتر از ppm ۲۰ و عدد اکتان آن به ۹۵ برسد. آنچه که در حال حاضر به عنوان بنزین در جایگاه‌های سوخت کشور عرضه می‌شود دارای ppm ۱۰۰۰ گوگرد و عدد اکتان کمتر از ۸۵ است. علاوه بر این موارد، وجود ماده شیمیایی MTBE که در حال حاضر به استثنای یک یا دو پالایشگاه کشور، در تمامی پالایشگاه‌ها به جای کاتالیست مورد استفاده قرار می‌گیرد نیز بر میزان آلایندگی خودروها که عامل تولید ۷۰درصد آلاینده‌ها در شهرها هستند، افزوده است.

قابل ذکر آنکه وضعیت تولید گازوییل در کشور به‌مراتب از این نیز بدتر است، به نحوی که به عنوان مثال میزان گوگرد موجود در آن حدود ppm ۷۰۰۰ و ۳۵۰ برابر استاندارد یورو ۴ است.

نعمت‌زاده همچنین آمار تولیدات بنزین برای خودکفایی بنزین را زیر سوال برد و گفت که وزیر وقت نفت (میرکاظمی) آمار تولیدات بنزین پتروشیمی را از ۱۰میلیون‌تن به ۱۸میلیون‌تن بالا برد تا نشان دهد که کشور به سطح خودکفایی بنزین رسیده است که در واقع اینگونه نیست. پرسشی که کارشناسان با توجه به رشد منفی اقتصادی کشور دارند این است که این افزایش بنزین به چه کار آمده و در کجا مصرف شده است؟ در واقع آمارهای افزایش تولید با ضرایب تبلیغاتی معمولا عنوان می‌شود. اینها در حالی است که بحث افزایش قیمت بنزین باز دوباره در دستور کار دولت قرار گرفته است، هرچند مجلس در این خصوص نظر مساعدی ندارد. در واقع با افزایش نرخ ارز در سال ۹۱ افزایش قیمت بنزین که در مرحله اول هدفمندی باعث کاهش مصرف شده بود پوشش داده شد و اثرات قیمتی از بین رفت و باز دولت به علت سیاست‌های ارزی غلط و کمبود ارز به دلیل تحریم و فشارهای خارجی مجبور است بنزین را گران کند که هم منابع برای پرداخت یارانه‌ها را داشته باشد و هم اینکه قیمت بنزین را نسبت به منطقه و کشورهای همسایه همساز کند. در واقع ایران در مسیری افتاده است که کشورهای آمریکای‌لاتین بعد از اجرای آزادسازی قیمت‌های حامل انرژی افتادند که هر چند سال یک‌بار فقط قیمت‌ها را بالا می‌بردند اما ثروت و تولید ملی در واقع افزایش نیافته بود. نهضت پالایشگاه‌سازی که در پی تولید داخلی و به‌صرفه بنزین بود به نتایج لازم نرسید و دولت حتی یک پالایشگاه تحویل نداد ولی این باعث آن نیست دولتی از تب‌وتاب تبلیغات و پروپاگاندا بیفتد.

مصرف بنزین (هزار بشکه)

کشور	۲۰۰۹	۲۰۱۰
ترکیه	۵۶،۹	۴۷،۵
ونزوئلا	۲۶۰،۸	۲۷۹،۹
آمریکا	۸۹۹۶،۵	۸۹۹۲،۷
ایران	۴۱۴	۳۹۸
روسیه	۷۳۱	۷۷۹،۶
آذربایجان	۲۴،۷	۲۳،۳
عراق	۹۷،۳	۱۱۵،۲
عربستان	۳۹۷،۶	۴۱۴،۷
قطر	۲۲،۱	۲۶،۱
امارات	۹۱،۳	۹۳،۱

*اعداد به هزار بشکه در روز
* منبع: مدیریت اطلاعات انرژی دولت ایالات متحده

مصرف نفت

کشور	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
ایران	۱،۷۲۶	۲،۰۲۸	۲،۰۸۸
عراق	۶۶۲،۰	۸۱۸	۸۸۴
عربستان‌سعودی	۲،۳۷۱	۲،۹۸۶	۳،۲۲۴
قطر	۱۲۳،۳	۱۸۳	۲۰۶
امارات	۶۱۸،۳	۴۸۷	۵۱۰
آمریکا	۱۹،۱۸۰	۱۸،۱۴۹	۱۸،۵۵۴
ونزوئلا	۷۱۸،۲	۹۸۰	۱،۰۲۰
روسیه	۲،۹۹۲	۲،۷۲۵	۲،۷۲۵
ترکیه	۶۷۴،۸	۶۹۱،۲	۶۷۰،۳

*هزار بشکه در روز
*منبع: مدیریت اطلاعات انرژی دولت ایالات متحده

* اعداد به دلار

کشور	درآمد سرانه PPP	تولید ناخالص ملی GDP	قیمت بنزین	درآمد صادراتی	نرخ تورم (درصد)
ترکیه	۱۵۰۰۰	۱،۱۲۵ تریلیون	۲،۵۹	۱۵۴،۲ میلیارد	۹/۱
ونزوئلا	۱۳،۲۰۰	۴۰۲،۱ میلیارد	۰،۱۰	۹۶،۹ میلیارد	۲۰/۹
آمریکا	۴۹،۸۰۰	۱۵،۶۶ تریلیون	۰،۹۵	۱،۶۱۲ تریلیون	۲
ایران	۱۳،۱۰۰	۹۹۷،۴ میلیارد	۰،۲۰	۶۶،۳۷ میلیارد	۳۰
روسیه	۱۷،۷۰۰	۲،۴۰۵ تریلیون	۱،۰۲	۵۳۰،۷ میلیارد	۵/۱
آذربایجان	۱۰،۷۰۰	۹۸،۱۶ میلیارد	۰،۶۹	۳۰،۵۸ میلیارد	۷/۴
عراق	۴۶۰۰	۱۵۵،۴ میلیارد	۰،۹۶	۸۸،۲۷ میلیارد	۶/۴
عربستان	۲۵،۷۰۰	۷۴۰،۵ میلیارد	۰،۲	۳۸۱،۵ میلیارد	۴/۶
قطر	۱۰۲،۸۰۰	۱۸۹ میلیارد	۰،۲۴	۱۱۷،۷ میلیارد	۱/۹
امارات	۴۹۰۰۰	۲۷۱،۲ میلیارد	۰،۷۴	۳۰۰،۶ میلیارد	۱/۱

نیاز ایران به سرمایه‌گذاری خارجی در نفت موجب شد

پیشنهاد «مشارکت در تولید» به شرکت‌های هندی

محمد آزاد: ایران به شرکت‌های نفت هندی پیشنهادهایی جذاب‌تر از پیش ارایه کرده است تا بتواند آنها را به سرمایه‌گذاری در بخش انرژی کشور ترغیب کند. به گزارش «رویترز»، یک مقام صنعتی هند روز پنجشنبه اعلام کرد ایران به گروهی از مقام‌های ارشد نفتی هندوستان که در ماه ژانویه از ایران بازدید کردند، پیشنهاد داده است، در عوض سرمایه‌گذاری در صنعت نفت ایران با این کشور قراردادهای مشارکت در تولید، به امضا خواهد رساند. ایران مدت‌هاست از عقد قراردادهای مشارکت در تولید با شرکت‌های خارجی فعال در صنعت نفت کشور سر باز می‌زند اما به نوشته «رویترز» فشار تحریم‌های غرب بر صنعت نفت و گاز کشور که موجب فرار شرکت‌ها و سرمایه‌های خارجی از این بخش شده، ایران را وادار کرده است برای جذب سرمایه‌های خارجی که نیاز عاجل این صنعت کشور به حساب می‌آید، به کشورهایی نظیر هندوستان پیشنهاد قرارداد مشارکت در تولید دهد. به گزارش «رویترز» به نقل از منابع خبری هندی، آقای صالحی، وزیر خارجه کشورمان نیز در دیداری که هفته گذشته با وزیر روابط خارجی هند، سلمان خورشید، داشت بر موافقت ایران با انعقاد قرارداد مشارکت در تولید تاکید کرد. تا پیش از این، پافشاری ایران بر ممنوعیت انعقاد این نوع قرارداد با شرکت‌های خارجی، حتی قبل از اجرایی شدن تحریم‌های غرب، شرکت‌های خارجی را از ایران فراری می‌داد.

اما شرکت‌های هندی معتقدند حتی با این قرارداد نیز ریسک سرمایه‌گذاری بزرگ در ایران بسیار بالاست. یک مقام آگاه هندی که در مذاکرات ماه ژانویه برای عقد قرارداد بالادستی نفت با ایران حضور داشته به «رویترز» می‌گوید: «ما نگرانی‌های خود را تشریح و به تحریم‌های بین‌المللی و در دسترس نبودن خدمات و مواد مورد احتیاج برای اجرایی کردن پروژه‌ها اشاره کردیم.» به گزارش «رویترز» سه‌شرکت هندی که در یک‌میدان گازی در ایران دارای سهام هستند -ایندین اویل کورپ، ویدش و اویل ایندیا- اواخر سال گذشته میلادی به ناظر دولت ایالات متحده اعلام کردند که برای ادامه مشارکت در پروژه ایرانی هیچ برنامه‌ای ندارند.

«رویترز» به نقل از رسانه‌های ایران می‌نویسد، پیشنهاد انعقاد قرارداد مشارکت در تولید از سوی ایران برای جذب سرمایه کشورهایی است که ایالات متحده آنها را از تحریم معاف کرده است تا بتواند صنعت نفت خود را ترمیم کند.

وزرای خارجه ایران و هند روز شنبه درباره قرارداد مشارکت در تولید گفت‌وگو کردند. بیانیه وزارت خارجه هند پس از این نشست می‌گوید: «دو طرف درباره سرمایه‌گذاری‌های مشترک سخن گفتند» اما به توافق‌های صورت گرفته در زمینه انرژی اشاره‌ای ندارد. وزارت خارجه ایران در بیانیه خود از آقای خورشید نقل کرده است: «ما مصممیم از تمامی ظرفیت و توان خود برای همکاری‌های اقتصادی بهره بگیریم.»

وزرای دوکشور همچنین درباره توسعه بندر چابهار، در نزدیکی مرز پاکستان، با یکدیگر گفت‌وگو کردند؛ بندری که قرار است تجارت را با افغانستان که به آب‌های آزاد دسترسی ندارد، تسهیل کند. ایران، افغانستان و هند قرار است مساله توسعه ظرفیت بندری چابهار و ترانزیت کالا از طریق این بندر را با امضای تفاهمنامه‌ای به مرحله اجرایی برسانند. در پی اجاره بندر استراتژیک «گوادر» پاکستان به چین، اهمیت بندر چابهار برای تجارت هند با آسیای میانه و افغانستان بیشتر شده است. صنعت نفت و گاز ایران در چند سال گذشته با شرکت‌های آسیایی و روسی همکاری داشته و به گفته دولت آمریکا هنوز چند شرکت چینی و روسی در پروژه‌های بالادستی کشور به فعالیت مشغول هستند. به نوشته «رویترز» هند و چین، دو خریدار عمده نفت ایران، تحت فشار آمریکا میزان واردات نفت از ایران را کاهش داده‌اند.

تنش‌های تجار با بانک مرکزی باعث شد

انباشت هزاران تن کالا در گمرک‌ها

شرق: مشکلات تجار و بازرگانان با سیستم بانکی به قوت خود باقی است و انباشت محموله‌های روغن و کره در گمرک‌های کشور نیز دال بر وجود چالش‌های ارزی تولیدکنندگان با این سیستم است. روز گذشته خبرگزاری «ایسنا» در گزارشی به نقل از رییس گروه صنایع غذایی سامانه هم‌اندیشی تشکل‌های غیردولتی از انباشت و دپوی چندین هزار تن روغن خام و کره حیوانی به دلیل مشکل اختصاص‌نیافتن ارز از سوی بانک مرکزی در گمرک‌های کشور خبر داد. رشید عزیزپور با اشاره به اینکه مشکل دپوی کالا در گمرک‌های داخلی فقط مربوط به مواد و محصولات غذایی نیست، می‌افزاید: «از آمار و اطلاعات دقیق کره و روغن دپو شده در گمرک‌ها آمار دقیقی در دست نیست اما برخی گزارش‌ها نشان می‌دهد بیش از صد هزار تن روغن‌خام و ۲۰هزار تن کره‌حیوانی به دلیل مشکلات ارزی اجازه ترخیص از گمرک‌ها را ندارند.» او با اشاره به اینکه در مورد روغن قرار شده بخشی از روغن‌خام با ارز مرجع و توسط دولت و مابقی آن نیز با ارز مبادله‌ای توسط بخش خصوصی وارد شود، می‌گوید: «برهمین اساس قرار شده تا قیمت‌گذاری روغن نباتی نیز در بازار براساس ارز اختصاص‌یافته به روغن‌خام وارد شده باشد.» در همین حال گفته می‌شود که امروز درخصوص ترخیص کره انباشت شده در گمرک تصمیم‌گیری می‌شود.

قوانین را بازنگری کنیم

در همین زمینه رضا کامی، نایب رییس کمیسیون حمل‌ونقل، ترانزیت و گمرک اتاق بازرگانی ایران به «شرق» می‌گوید: «ذخیره و انباشت کالا در گمرک‌های کشور به‌خصوص گمرک‌های مرزهای جنوبی زیاد است و دولتمردان هم تاکنون تدبیر خاصی نیندیشیده‌اند.» وی ادامه می‌دهد: «رسوب کالا در مبادی ورودی به کشور دلایل مختلفی دارد که عموما به قوانین و نحوه اجرای قوانین باز می‌گردد اما در حال حاضر آمار ذخیره کالا در انبارهای گمرک کشور، به دلیل اختلاف نظر سیستم بانکی و تجار به‌وجود آمده است.» نایب رییس کمیسیون حمل‌ونقل، ترانزیت و گمرک اتاق بازرگانی ایران می‌افزاید: «کالاهایی که در گمرک‌ها مانده‌اند، عموما با ارز مرجع وارد شده‌اند، اما در زمان ترخیص کالا از گمرک، بانک نرخ ارز مبادله‌ای را در نظر می‌گیرد و این تغییر دیدگاه باعث می‌شود که روند ترخیص کالا به درازا بینجامد.» کامی می‌گوید: «در عین حال سخت‌گیری‌هایی بانک مرکزی در واردات کالا به‌کار می‌گیرد که مناسب زمان و شرایط حال نیست. مثلا از واردکنندگان گواهی مبدا می‌خواهد، این در حالی است که تجارت خارجی به‌راحتی میسر نیست و تجار از میان‌برهای خاصی اقدام به واردات می‌کنند، به همین دلیل ممکن است گواهی از مبدا نداشته باشند که تسلیم بانک کنند.» این عضو اتاق بازرگانی ایران می‌افزاید: «سخت‌گیری‌های بانک مرکزی در باب گواهی‌ها مشکلات عدیده‌ای را به وجود آورد. این مرجع حتی از واردکنندگان گواهی مبدا از کشور سازنده می‌خواهد، فارغ از اینکه واردکنندگان برای دور زدن تحریم‌ها، مجبور به واردات از کشور ثالثی هستند که تولیدکننده محوله وارداتی آنها نیست.» به گفته وی این روند ترخیص کالا باعث افزایش هزینه‌های واردات، افزایش احتمال بروز التهابات در بازار مواد مصرفی، افزایش هزینه‌های تمام شده تولیدات داخلی و... می‌شود. کامی می‌گوید: «رسوب کالاها در گمرک‌های کشور به قدری زیاد است که گاهی یک کانتینر یک‌سال می‌خوابد و این توقف با افزایش هزینه‌های زیادی همراه است.» نایب رییس کمیسیون حمل‌ونقل، ترانزیت و گمرک اتاق بازرگانی ایران اضافه می‌کند: «وجود چنین تنش‌هایی بین سیستم بانکی و بازرگانی کشور، اقتصاد کشور و بازار را بسیار متضرر خواهد کرد. بنابراین برای تسهیل امور تجاری، باید قوانین و مقررات فعلی را مورد بازنگری قرار داد و با اصلاح قوانین راه تجار را برای تجارت خارجی سهل‌تر کرد.»

سرگشاده

۱۰ تا ۱۵ سال زمان برای بازگشت به سال صفر در سال ۸۴

فرشاد مومنی . کارشناس اقتصادی

● به اعتبار عملکرد دولت فعلی، انصاف این است که بگوییم در سال‌های بعدی با دشواری‌های زیادی روبه‌رو هستیم. به واسطه گستره و عمق ناهنجاری‌هایی که در این دوره بر اقتصاد و چشم‌اندازهای توسعه کشور وارد شده، آسیب‌ها بر اقتصاد کشور ابعاد گسترده‌ای دارد. در این دوران با بی‌سابقه‌ترین سطوح درآمدی نفت مواجه بودیم که این درآمدها به همان اندازه که وابستگی همه وجوه حیات ایرانیان به درآمد نفتی را در پی داشته، کم‌ترین تاثیر را بر زندگی آنها می‌بینیم. این درآمدها کمترین اثر را در تولید ملی و خلق ظرفیت‌های جدید و چشم‌انداز امیدبخش برای رفاه و اشتغال از خود به جای گذاشته است. به زبان عدد و رقم، به طور مشخص نرخ تشکیل سرمایه ثابت در اقتصاد ایران براساس قانون برنامه چهارم و پنجم قرار بوده سالی ۱۲درصد باشد که این عدد طی سال‌های برنامه چهارم به حدود سه‌درصد هم رسید. معنای این اعداد آن است که دولت در سال‌های برنامه چهارم چیزی حدود چهاربرابر بیشتر از سقف قانون برنامه از درآمدهای نفتی خرج کرده و تنها یک چهارم تشکیل سرمایه که با یک چهارم درآمد نفتی باید حاصل می‌شد را محقق کرده است. از نظر هدف‌گذاری برای تحقق اهداف مندرج در چشم‌انداز ۲۰ ساله، وضعیت نگران‌کننده و مخاطره‌آمیزی داریم. چشم‌انداز حکم میثاق ملی را دارد که اکنون رسیدن به اهداف آن یکی از بزرگ‌ترین چالش‌ها محسوب می‌شود.

از نظر ترتیبات نهادی و رویه‌های اجرایی، یکی از بدترین میراث‌های باقیمانده از دولت اصرار غیرمتعارف و ضدتوسعه در زمینه علم‌گریزی، قانون‌گریزی و برنامه‌گریزی است. در بیان کمی باید توجه داشت در شش، هفت‌سال گذشته براساس گزارش‌های دیوان محاسبات اداری دولت‌سالانه دوهزار تخلف از کانال بودجه مرتکب شده است. بررسی این عدد بر اساس روزهای کاری معادل انجام ۱۵ تخلف به ازای هر روز خواهد بود. بازگرداندن قانون، علم و برنامه‌گرایی به کشور به دلیل مهم‌ترین مولفه‌های امکان‌پذیری برای توسعه، جزو بزرگ‌ترین چالش‌های دولت بعدی محسوب می‌شود. این دولت اگرچه با داعیه‌های بزرگ در زمینه مبارزه با فساد و برقراری عدالت روی کار آمد، اما غم‌انگیزترین حوزه‌های عملکرد دولت در این بخش بوده است. در برخی از سال‌های این هفت سال گذشته، جایگاه نسبی ایران در نظام بین‌المللی از نظر پاکدامنی اقتصادی ۷۵ رتبه سقوط را هم تجربه کرده است و در رده کشورهایی با بالاترین فساد از نظر مالی قرار گرفته‌ایم. این در حالی است که در سال قبل از شروع به کار این دولت، از نظر بین‌المللی رتبه ۸۷ را داشتیم و در مجموع در میان نیمه اول دنیا از نظر پاکدامنی قرار داشتیم. اکنون حول‌وحوش انتهای نیمه‌دوم و در میان بدترین کشورها قرار داریم. بازگرداندن حیثیت ایران یکی از خطیرترین مسوولیت‌های دولت بعدی است. همچنین رتبه ایران از نظر کیفیت محیط زیست در هفت‌سال گذشته ۶۳ رتبه سقوط را تجربه کرده است. درخصوص فضای کسب و کار، ایران بیش از ۲۰ رتبه سقوط را تجربه کرده است. بازگرداندن اعتبار دولت در میان شهروندان و نظام بین‌المللی یکی از اصلی‌ترین چالش‌ها و وظایف دولت بعدی است. براساس گزارش وزارت بهداشت تا سال ۱۳۸۹ تعداد و میزان جمعیتی که فقط از هزینه‌های کمرشکن درآمد زیر خط فقر افتادند، از یک‌درصد کل جمعیت به پنج‌درصد از سال ۹۰ به بعد یعنی معادل ۵۰۰درصد رشد داشته‌ایم. براساس گزارش‌ها درخصوص پوشش جمعیت در سنین تحصیل، یک‌سوم کل جمعیت در سنین تحصیل از پوشش آموزش‌وپرورش خارج شدند که نشانه تورم‌زا بودن و رکود افزایشی سیاست‌های دولت بوده است. از منظر سیاست اقتصادی، بزرگ‌ترین آفت، ایجاد یک فضای بی‌اعتمادی بی‌سابقه در میان بخش‌های مولد اقتصادی است. شکاف بین برنامه توسعه و عملکرد تحقق‌یافته تشکیل سرمایه ثابت، نشان‌دهنده ابعاد آثار سیاست‌های ثبات‌زدایی دولت بوده که بخش خصوصی را فراری داده است. برآوردهای کنونی نشان می‌دهد که ۱۰ تا ۱۵ سال زمان نیاز است تا به سال صفر در سال ۸۴ بازگردیم. اما درخصوص مولفه‌های هنجاری-فرهنگی بیش از دو دهه زمان می‌برد تا تخریب ایجادشده ترمیم شود. در مورد فاز دوم هدفمندی یارانه‌ها و چگونگی اجرای آن، اول باید دید که آن دولت تا چه میزان به علم و برنامه پایبندی دارد. برحسب سطوح این پایبندی‌ها سناریوهای مختلفی می‌توان تهیه کرد. مخرب‌ترین اقدامات در زمینه ایجاد پس‌رفت در توسعه پایدار این است که دولتی شهروندانش را از مشارکت فعال بازدارد و عادت به دریافت اعانه‌گیری کند. در ادبیات توسعه پایدار، عنوانی داریم مبنی بر تقدم ایجاد شغل بر یارانه نقدی. اگر دولت به‌جای بی‌ثباتی فضای کلان اقتصادی و فراری دادن بخش خصوصی مبنایش را بهبود فضای کسب‌وکار و بسترسازی برای ایجاد شغل قرار می‌داد، به‌طور متوسط میزان رفاه شهروندان نسبت به یارانه‌گیری هزارصد بیشتر می‌شد. اکنون دولت ۴۵هزارتومان پرداخت می‌کند اما حداقل درآمد افراد با داشتن شغل، ۵۰۰هزار تومان خواهد بود که ۱۰ برابر اعانه‌ای است که دولت پرداخت می‌کند. در حالی که آثار و پیامدهای بیکاری و هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم خود را بر جامعه تحمیل کرده است.

هاشمی و پاسخ تاریخی

ادامه از صفحه اول

به این «اگر» توجه کنید، اگر در سال ۸۴ انتخابات را با شخص آیت‌الله هاشمی به سرانجام می‌رساندیم و مانع از تفرقه اصلاح‌طلبان بعدی می‌شدیم چه اتفاقی می‌افتاد؟ با سرازیرشدن صدها میلیارددلار به خزانه از فروش نفت با قیمت بالای صددلار، آیا امروزه با این تورم افزاینده و بیکاری پیدا و پنهان نگران‌کننده روبه‌رو بودیم؟ هشت سال دولت سازندگی و هشت سال دولت اصلاحات زمینه رشد و شکوفایی را در همه عرصه‌ها نمایان کرده بود و این هشت سال می‌توانست کشور را به اوج برساند. پیرامون شرایط فعلی، فقط به دو، سه موضوع اساسی تنها در عرصه نفت اشاره می‌کنم؛ بیش از ۲۲ حوزه نفتی مشترک با همسایگان خود از دریای عمان تا خلیج‌فارس و مناطق مشترک با عراق و دریای خزر داریم، ظرف هشت سال گذشته اکثر فعالیت‌های اقتصادی این مناطق تعطیل یا نیمه تعطیل شده است حال اینکه عرب‌ها با سرعتی باورنکردنی از حوزه‌های نفتی مشترک مشغول بهره‌برداری هستند. شیب دریای عمان و خلیج‌فارس به طرف پایین‌دست است و قوانین حاکم برحوزه‌های نفتی مشترک هم تعریف شده است در برداشت از حوزه‌های نفتی مشترک به وسعت حوزه و قدرت و امکانات شرکا توجه نمی‌شود، هر یک از شرکا که امکان برداشت بیشتر در منطقه خود را داشته باشد از حوزه نفتی مشترک برداشت می‌کند، «پارس‌جنوبی»، «آزادگان»، حوزه نفتی «فروزان» و دیگرحوزه‌ها نمونه‌هایی از این دست به شمار می‌روند. تنها به حوزه مشترک «فروزان» که بین ایران و عربستان مشترک است اشاره می‌کنم؛ ایران روزانه ۴۵هزار بشکه نفت برداشت می‌کند و عربستان ۴۵۰هزار بشکه. آیا این کم‌توجهی به ثروت ملی نیست؟ «پارس‌جنوبی» وضع بهتری ندارد، کشور کوچک قطر که عمر استقلالش کمتر از سن نگارنده است ظرف همین چند سال گذشته با برداشت از حوزه نفتی مشترک با ما، به چنان ثروتی افسانه‌ای دست یافته است که ردپای این کشور مینیاتوری را در اکثر حوادث این روزهای منطقه می‌بینیم. از سوآپ نفت نمی‌گویم از خط لوله صلح که ناتمام ماند سخنی ندارم که بگویم. امروزه جامعه چه بخواهیم، چه نخواهیم با شرایط خاصی روبه‌رو است. روزی که نتیجه انتخابات سال ۸۴ رقمی دیگر خورد چند کارخانه فعال داشتیم و تولید ناخالص ملی چه آماری را نشان می‌داد؟ خزانه مملکت چه میزان ذخیره داشت؟ حجم نقدینگی چقدر بود؟ و امروزه در کجای محور حرکت این کره خاکی ایستاده‌ایم. هشت سالی از بهار سال ۸۴ گذشته است، هاشمی ۷۲ساله امروز در مرز ۸۰ سالگی ایستاده است و تکیه بر کوه خاطرات گذشته خود دارد. اگر نیاید، اگر دغدغه آن را داشته باشد که نمی‌توان کار کرد، باز به سرپل جدیدی از اگرهای تاریخ رسیده‌ایم که معلمان تاریخ در فردایی نه‌چندان دور هاشمی را نخواهند بخش